

ಪಂಚೋಪಚಾರ ಮತ್ತು ಷೋಡಶೋಪಚಾರ

ಪೂಜೆಯ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಮನೋಗತ

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಸಗುಣ ಉಪಾಸನೆಯ ಅಡಿಪಾಯವೆಂದರೆ 'ದೇವರ ಪೂಜೆ'. ಈಗಿನ 'ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಗಡಿಬಡಿಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಮಯವಿದೆ ?' ಈ ರೀತಿಯ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಮಾನಸಿಕತೆಯು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಕೇವಲ ನಿತ್ಯದ ಒಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಸರಸರನೆ ನೀರು ಸುರಿದು ಗಂಧತೀಲಕವನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೂವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಊದುಬತ್ತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುವುದು ಮತ್ತು 'ದೇವರ ಪೂಜೆ'ಯಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು; ಈ ರೀತಿ ಇಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲರ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಎನ್ನಬಹುದೇನು ? ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯನ್ನಾದರೂ ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಹೇಗೆ ನಾವು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ದೇವರನ್ನೂ ಆದರಿಸಿದರೆ ಅಂದರೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಅವರಿಗೆ ಚರಣಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀರನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮವಾದ ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಮತ್ತು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ೧೬ ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ೯. ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದು, ೧೦. ಹೂವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು, ೧೧. ಧೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು, ೧೨. ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗುವುದು, ೧೩. ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸುವುದು ಈ ಐದು ಉಪಚಾರಗಳಿಗೆ 'ಪಂಚೋಪಚಾರ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ಈ ಐದು ಉಪಚಾರಗಳಿಂದಾದರೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗಬೇಕೆಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಮಾಹಿತಿ, ಆಮೇಲೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯ ಲಾಭವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕನುಸಾರ ಮಾಡುವಾಗ ಭಕ್ತಿಭಾವವೆಸಗಿತೆ ಮಾಡುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೇಮ, ಭಾವವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಾವವೇ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭಾವವು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಮೊದಲು ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಆಮೇಲೆ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಅದು ಭಾವದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ದೇವತೆಯ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆ ಅಥವಾ ತುಳಸಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು, ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಗಂಧ, ಹೂವು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು, ದೇವತೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಏಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು, ದೇವತೆಗೆ ಮೊದಲು ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ನಂತರ ಅರಿಶಿನ-ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು, ದೇವತೆಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಎಲೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಇಡಬೇಕು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬುದ್ಧಿಯ ಆಚಿಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗೆ ಯಾವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು, ದೇವತೆಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು, ದೇವತೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಊದುಬತ್ತಿಗಳಿಂದ ಬೆಳಗಬೇಕು ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಇತರ ಯಾವುದೇ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಮಾಹಿತಿಯು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು, ಅವರ ದೇವರ ಪೂಜೆಯು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಈಶ್ವರನ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದವು ಲಭಿಸಲಿ ಎಂದು ಶ್ರೀ ಗುರುಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. - ಸಂಕಲನಕಾರರು

ಟಿಪ್ಪಣಿ : ೧. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ 'ಪರಾತ್ಪರ ಗುರು ಡಾಕ್ಟರ' ಅಥವಾ 'ಪರಾತ್ಪರ ಗುರು ಡಾ. ಆರವಲೆ' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವು ಬಂದಿದೆ, ಅದು ಗ್ರಂಥದ ಸಂಕಲನಕಾರರಾದ ಪರಾತ್ಪರ ಗುರು ಡಾ. ಜಯಂತ ಬಾಳಾಜಿ ಅರವಲೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಇದೆ.

೨. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಸ್ವದನ ಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದರ ಮೂಲ ರೇಖಾಚಿತ್ರವು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮೂಲ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದ ಮೊದಲು ಅಥವಾ ಚಿತ್ರದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೩. ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇತರ ಆಧಾರಗ್ರಂಥ ಗಳು ಹಾಗೂ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ, ಇಂತಹ ಅಂಶಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪನದಲ್ಲಿ ಆಧಾರ ಕ್ರಮಾಂಕಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಆಧಾರಗ್ರಂಥ ಸೂಚಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

(ಕೆಲವು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಅಂಶಗಳನ್ನು '*' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.)

ಅಧ್ಯಾಯ ೧ : ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿ

- * ದೇವರಪೂಜೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ, ನಿರ್ಮಿತಿ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ ೧೮
- * ದೇವರಪೂಜೆಯ ವಿಧಗಳು : ಪಂಚೋಪಚಾರ, ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ, ಮಾನಸಪೂಜೆ ೧೯
- * ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು, ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣಗಳು ೨೦
- * ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ದಿನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ? ೨೧
- * ಯಾವಾಗ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ? ೨೩
- * ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯಾರು ಮಾಡಬೇಕು ? ೨೪

ಅಧ್ಯಾಯ ೨ : ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ - ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ

- ೧. ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಕೃತಿ ೨೮
 - ೧ ಅ. ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಪೂಜೆ ೨೮
 - ೧ ಆ. ಭಾವದ ಸ್ತರದಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಪೂಜೆ ೩೨
- ೨. ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ೩೪
 - * ದೇವರಿಗೆ ಗಂಧವನ್ನು ಅನಾಮಿಕಾದಿಂದ ಮಧ್ಯದ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಏಕೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು ? ೩೫
 - * ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ? ೪೩
 - * ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಊದುಬತ್ತಿಗಳಿಂದ ಬೆಳಗಬೇಕು ? ೫೨
 - * ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಧೂಪ, ಆಮೇಲೆ ಊದುಬತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ದೀಪವನ್ನು ಏಕೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ ? ೫೫
 - * ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವಾಗ ತುಳಸಿ ಎಲೆ (ದಳ) ಯನ್ನು ಏಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ? ೫೯
- ೩. ಪಂಚೋಪಚಾರಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ೬೨
- ೪. ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ ಮತ್ತು ನೈವೇದ್ಯ ಎಂಬ ಐದು ಉಪಚಾರಗಳಿರುವಾಗ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೬೨

ಅಧ್ಯಾಯ ೩ : ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ - ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ

- ೧. ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ಕೃತಿಗಳು ೬೮
- ೨. ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿನ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ ೭೩

- * ದೇವತೆಯ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷತೆ ಅಥವಾ ತುಳಸಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ? ೭೩
 - * ವಿವಿಧ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ವಿವಿಧ ಆಸನಗಳು ಯಾವುವು ? ೭೪
 - * ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಗಂಧ, ಹೂವು ಮತ್ತು ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೭೫
 - * ಆಚಮನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ನೀರನ್ನು ಕರ್ಪೂರದಿಂದ ಏಕೆ ಸುಗಂಧಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೭೬
 - * ದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವಾಗ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ? ೭೮
 - * ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗೆ ಎರಡು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು ? ೭೯
 - * ಪೂಜೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮಾಯಾಚನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮಹತ್ವ ೮೦
೩. ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಮತ್ತು ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ ೮೧
೪. ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿನ ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಮಹತ್ವ, ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ೮೨
- ಅಧ್ಯಾಯ ೪ : ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾದ ನಂತರ
ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೃತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ
- * ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮುದ್ದೆ ೮೫
 - * ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ೮೮
- ಅಧ್ಯಾಯ ೫ : ಇತರ ಮಾಹಿತಿ
೧. ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಚಿಕ್ಕ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮರುದಿನ ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ತತ್ವಶಃ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ೯೧
೨. ಮಾನಸಪೂಜೆ ೯೧
೩. ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಮಿತಿ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರ ಈಶ್ವರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಸಾಧನೆ ಅವಶ್ಯಕ ೯೩
೪. ದೇವತೆಗಳ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಕಾಲಾನುಸಾರ ಅವಶ್ಯಕ ಉಪಾಸನೆಯಾಗಿದೆ ! ೯೩

ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ : 'ಸಂಸ್ಕೃತ'ವು ದೇವಭಾಷೆಯಾದುದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಚೈತನ್ಯದ ಲಾಭವು ವಾಚಕರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು ಎಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ / ವಚನಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪುಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಾಚಕರು ನಮಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು.